

Jedenáctá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Manchester (Velká Británie), 22.–26. července 2013

Řešení úloh soutěže jednotlivců

Úloha č. 1. Pravidla:

1. Pokud je počet slabik ve slově (= kmen + koncovka) sudý, všechny slabiky jsou krátké. Pokud je počet slabik ve slově liché, poslední sudá slabika kmene podléhá prodloužení.

2 = 2 + 0:	bu₁na²-∅	3 = 2 + 1:	ba₁ma:² -gu₃
4 = 2 + 2:	bu₁na²-gi₃mbal⁴	3 = 3 + 0:	gu₁da:²ga₃-∅
4 = 3 + 1:	gu₁da²ga₃-bi⁴	5 = 3 + 2:	ju₁du:²lu₃-mu⁴jay₅
4 = 4 + 0:	mu₁yu²ba₃ra⁴-∅	5 = 4 + 1:	ga₁ja²gi₃mba:⁴ -gu₅

2. Pakliže koncovka **-ni** nebo **-mu** následuje bezprostředně po dlouhé samohláске, svou vlastní samohlásku ztrácí.

(a) **mugaɽumu, waŋa:lgu.**(b) **bama:n** — člověka (*genitiv*), **buna:bi** — jiná žena, **maɽurmuɽay** — s žábou, **muɽa:mni** — matky (*genitiv*).(c) cizince (*genitiv*) — **muyubara:n**, pro rybářskou síť — **mugaɽugu**, otec — **bimbi**, od žáby — **maɽu:rmu**, bez muže — **wagu:ɽagimbal**, holuba (*genitiv*) — **ɽuduluni**, želva — **baɽi:gal**, bez bumerangu — **waŋalgimbal**.

Úloha č. 2. Složenina má následující strukturu:

$$\boxed{\begin{array}{l} \text{určující složka} \\ (-l \text{ zaniká}) \end{array}} + \left\{ \begin{array}{l} -d- \text{ (před samohláskou)} \\ -n- \text{ (před souhláskou)} \end{array} \right\} + \boxed{\text{určovaná složka}}.$$

<i>ilennime</i>	stádo jelenů („dům jelenů“)	<i>møɽer</i>	hrom
<i>joqonnime</i>	dřevěný dům („jakutský dům“)	<i>ciremennime</i>	hnízdo
<i>saancohoje</i>	dřevěný nůž	<i>joqoncohoje</i>	jakutský nůž
<i>johudawur</i>	nosní pouzdro	<i>saadoŋoj</i>	dřevěná bedna
(a) <i>ilenlegul</i>	krmivo pro jeleny	<i>uoduo</i>	vnouče
<i>cireme</i>	pták	<i>oŋoj</i>	taška
<i>johul</i>	nos	<i>aariinjoɦul</i>	ústí pušky
<i>aariinmøɽer</i>	výstřel („hrom z pušky“)	<i>uodawur</i>	kolébka
<i>joqodile</i>	kůň („jakutský jelen“)	<i>joqol</i>	Jakut
- (b) *aarii* — puška, *aariidoŋoj* — pouzdro na pušku, *ciremedawur* — hnízdo (= *ci-remennime*), *ile* — jelen, *johudewce* — špička nosu, *legul* — jídlo, *saal* — les, *saannime* — dřevěný dům (= *joqonnime*), *uo* — dítě.
- (c) železný pták — *cuoncirome*, chrápání — *johunmøɽer*, špička ostří nože — *cohojedewce*, pytel na zásoby — *legudoŋoj*.

Úloha č. 3. Pravidla:

1. x [ʔ].
2. Podstatné jméno a po něm jdoucí přívlastek se vyslovují jako jedno slovo, ale na konci prvního slova spojení zaniká [i] po samohlásce, a na začátku druhého slova zaniká [ʔ].

xisitai xagai [ʔisitajʔagai] → [ʔisitaagai]

3. 1 slabika = CVV, CV nebo VV (C = souhláska, V = samohláska). Dělení na slabiky se začíná od konce slova.

xiaapisi → [ʔiaapisi] → [ʔiaapi.si] → [ʔiaa.pi.si] → [ʔi.aa.pi.si]
hixi xitaxi [hiʔiʔitaiʔi] → [hiʔitaiʔi] → ... → [hi.ʔi.tai.ʔi]

4. Hierarchie slabičné váhy: TVV > DVV > VV > TV > DV (T = neznělá souhláska ([h, k, p, s, t, ʔ]), D = znělá souhláska ([b, g])). Hlavní přízvuk nese poslední slabika nejtěžšího typu mezi třemi slabikami na konci slova.

giopai sabi [giopaʔsabi] → [gio...pa.sa.bi] ^{TV=TV>DV} → [gio.pa.¹sa.bi]

5. Slovní spojení má vedlejší přízvuk, pokud poslední tři slabiky neobsahují žádnou část nepatří jeho prvního slova. Umisťuje se podle stejných pravidel jako přízvuk hlavní, ovšem s vyloučením posledních tří slabik spojení.

giopai sabi [giopaʔsabi] → [gio...pa.sa.bi] ^{1 2} → [gio.pa.¹sa.bi]
giopai xaibogi [giopaʔʔaibogi] → [gio.pa...ai.bo.gi] _{1 2} → [2gio.pa.¹ai.bo.gi]

Odpovědi:

<i>xaabi</i>	ʔa. ¹ ai.bi	tenký
<i>xaapisi</i>	¹ ʔaa.pi.si	paže
<i>xitixisi</i>	ʔi. ¹ tii.ʔi.si	ryba
<i>bigi</i>	bi. ¹ gi	půda
<i>kagahoaogii</i>	ka.ga.ho.ao. ¹ gii	papája
<i>kaibai</i>	¹ kai.bai	opice
<i>kapiigaiitoii</i>	ka.pii.ga.ii.to. ¹ ii	tužka
<i>poogaihiaioio</i>	poo.gai. ¹ hia.to.io	starý banán
<i>xabagi kapioxio</i>	₂ ʔa.ba.gi.ka.pio. ¹ ʔio	jiný tukan
<i>xabagi xogiai</i>	ʔa.ba. ¹ gio.gi.ai	velký tukan

Úloha č. 4. Slovosled je $\boxed{\text{podmět}} \boxed{\text{sloveso}} \boxed{\text{předmět}}$. Pokud podmět není ani vlastní jméno, ani není vlastněn, předchází mu člen **a**.

Podstatné jméno: $\boxed{\text{kořen}} + [-\mathbf{hi}$ mn. č.] + $\left[\begin{array}{l} \text{vlastník:} \\ -\mathbf{ku} \text{ 1. os. jedn. č.} \\ -\mathbf{no} \text{ 3. os. jedn. č.} \\ -\mathbf{ndo} \text{ 3. os. mn. č.} \end{array} \right]$.

Vlastní jméno: **a** + $\boxed{\text{první slabika kořene}}$ + **a** + $\boxed{\text{kořen}}$.

Vyjádření vlastnictví:

$\boxed{\text{vlastněné} -\mathbf{no} \text{ vlastník (jedn. č.)}}$, $\boxed{\text{vlastněné} -\mathbf{ndo} \text{ vlastník (mn. č.)}}$.

Sloveso: $\left\{ \begin{array}{l} \mathbf{d-} \text{ život. a mn. č.} \\ \mathbf{n-} \text{ neživot. nebo jedn. č.} \end{array} \right\} + \left\{ \begin{array}{l} \mathbf{o-} \text{ přítomný čas} \\ \mathbf{a-} \text{ budoucí čas} \end{array} \right\} + \boxed{\text{kořen}}$.

Budoucí čas: jestliže je první hláska kořene **f-**, je nahrazena hláskou **m-**, v ostatních případech se za první souhlásku vkládá **-um-**.

Předložka **we** označuje směr pohybu.

1. *andoandoke nogholi lagahiku.*
- (a) Opice kupuje mé mravence.
2. *a dhinihi dasumuli we murindo robhinehi.*
Démoni se vrátí k žákovi žen.
3. Mravenec vyleze na žákův kámen.
a-la-a-laga na-moni we kontu-no muri.
4. Mravenci jdou za Démonem.
a laga-hi do-kala we a-dhi-a-dhini.
- (b) 5. Opice mých žen nakrájí moje banány.
ndoke-hi-ndo robhine-hi-ku da-dumodo kalei-hi-ku.
6. Hory opice jsou daleko.
molo-hi-no ndoke no-kodoho.

Úloha č. 5. V oblasti A aktivitu vyvolává se představou o úkrytu. V oblasti B aktivitu vyvolává se představou manipulace. V oblasti C aktivitu vyvolává se představou jezení. V oblasti D aktivitu vyvolávají dlouhá slova. Badatelé tvrdí, že první tři faktory mají vysokou ekologickou validitu (tj. výsledky experimentu se shodují s údaji o lidském chování v běžném životě) a význam pro přežití, a oblast D je odpovědná za předběžnou vizuální reprezentaci tištěného slova.

Slovo	Překlad	Oblast A (úkryt)	Oblast B (manipulace)	Oblast C (jezení)	Oblast D (dlouhá slova)
<i>refrigerator</i>	'lednička'	nízká	nízká	vysoká	vysoká
<i>cow</i>	'kráva'	nízká	nízká	vysoká	nízká
<i>bed</i>	'postel'	vysoká	nízká	nízká	nízká
<i>butterfly</i>	'motýl'	nízká	nízká	nízká	vysoká
<i>spoon</i>	'lžice'	nízká	vysoká	vysoká	nízká
<i>cat</i>	'kočka'	nízká	nízká	nízká	nízká